

השיעורים נמסרים באולפני "קול הלשון" וניתן לצפות בהם באתר, או להקשיב בטלפון 03-6171111 ולהקיש ברצף (משמאל לימין): # 41670658 *
לתגובות והארות, ולקבלת הגליון בקביעות: a0527652027@gmail.com
הפקת הגליונות כרוכה בהוצאת משאבים רבים של עריכה וגרפיקה, ניתן להשתתף בעלויות ובזכויות!

שיעורי "טעימות" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם נושא מעניין לקחת הביתה. הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד. מטרת השיעורים לעורר שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך.

עבודה זרה דף ז'

עִימוֹת

גליונות שבוע זה נתרמו על ידי ידידי היקר החפץ בעילום שמו הי"ו - לעילוי נשמת ראובן בן זכריה ורחל ע"ה

והרתחני, ואניני הדעת. ואמר רב יוסף: כולו איתנהו בי, הרי שהיה רב יוסף רתחן ולכן לא היה כאן דרך חוצפה באשר ידעו הכל שכך הוא דרך משאו ומתנו במלחמתה של תורה.

עם הרב אברהם משה הלוי רוט
a0527652027@gmail.com

מעשה | הבחור שהעז לצעוק על החזון איש...

הגאון רבי יחזקאל ברטלר זצ"ל התקרב מאד אל החזון איש בבחרותו, והיה לומד עמו רבות. במהלך הלימוד היה ר' חצק'ל צועק צעקות גדולות על החזון איש... [אמרו שגם היה צועק עליו "עם הארץ", והחזון איש היה נהנה מאד... אבל אניני מאמין לזה].

כיצד הגיב החזון איש לאדם שצעק עליו?

והנה, מקורבו של החזון א"ר יעקב שכטר ביקשו להמליץ לו על חתן לבתו, החזון א"ר הציע את ר' חצק'ל, אבל אשתו הצדקת של ר' יעקב שכטר התנגדה: **היא ראתה כמה פעמים איך הבחור הזה צועק על החזון איש... אין לו דרך ארץ!..** אך החזון איש אמר להם שאין להם מה לדאוג – "אורייתא קא מרתחא ביה"... ואכן, לקחו לחתן לבתו והיה להגאון העצום ר' יחזקאל ברטלר זצ"ל.

איכא מסתברא | וכי ביקשתי ממך לצבוע לי את הבית?

אנו לומדים את הדין של "המשנה מדעת בעל הבית" שחייב לשלם לו את ההוצאות, כיון שסוף סוף הבגד השתבח, וכדין יורד לשדה חבירו, כגון הפולש לדירה וצובע אותה, שחייבים

דקדוק | מדוע ציינה הגמרא היכן ישב רב יוסף

הגמרא מספרת שרב יוסף ישב מאחרי רב אבא שישב לפני רב הונא רבם, והחזיר את פניו בכעס למשמע דברי רב הונא.

ויש לדקדק לשם מה הוסיפה הגמרא שרב יוסף ישב אז מאחרי רב אבא. ואולי אילולי שהיה רב אבא יושב לפניו ומסתירו לא היה מחזיר פניו בכעס לפני רב הונא.

אלא שבמקומות אחרים בש"ס מצאנו שרב יוסף מחזיר פניו בכעס לפני רב הונא אע"פ שלא נזכר שם שהיה יושב מאחורי אחרים. ובמסכת סוכה מבואר שעשה כן תוך כדי דיבור עם רב הונא: "יתיב רב יוסף קמיה דרב הונא, ויתיב וקאמר: או שקצצן כשרה. ואמר רב: צריך לנענע. אמר ליה רב הונא: הא שמואל אמרה. **אהדרינהו רב יוסף לאפיה ואמר ליה: אטו מי קאמינא לך דלא אמרה שמואל? אמרה רב ואמרה שמואל.** אמר ליה רב הונא: הכי קאמינא לך, דשמואל אמרה ולא רב, דרב אכשורי מכשר".

ויתכן שאע"פ שרב הונא פנה אליו למרות שישב בשורה האחורית, מכל מקום לא היו פניו נראים בבירור לרב הונא ולכן יכול היה להחזירם בכעס.

התבוננות | איך כעס רב יוסף על רב הונא רבו

והנה, רב יוסף למד בשיבת פומבדיתא אצל רב יהודה, אבל כנראה שהגיע לפעמים לשיבתו של רב הונא בסורא לשבת לפניו.

[ראו למשל במסכת שבת קכט, ב שם סיפר רב יוסף שכאשר היה בשיבת רב הונא, אם היו החכמים מאחרים לבית המדרש היו מכנים את היום הזה "יומא דשפמי" = יום שאבד ואין בו תועלת].

ואם כן, במובן מסויים היה רב יוסף תלמידו של רב הונא, ובכל מקרה היה קטן ממנו, שהרי רב הונא מהדור השני של האמוראים ורב יוסף מהדור שלאחריו, ואם כן איך היה יכול להחזיר פניו בכעס מול רב הונא.

ואולי זו היתה דרך משאו ומתנו של רב יוסף, כמו שכתוב בגמרא בפסחים קיג, ב שלשה חייהן אינם חיים: הרחמנין,

מושג | זמן שווה כסף Time is money

האמריקאים רגילים לומר "זמן שווה כסף" שהרי אפשר להשיג בו עוד ועוד כספים. המשפט הזה ממחיש את שיטת רש"י כאן, שאם ש"השקעת זמן" נחשבת "הוצאה" ויש לשלם עליה דמי הפועל כפי שמשלם על כל ההוצאות שהשקיעה.

אמנם, ביהדות זהו גם להיפך: **כסף שווה זמן**. איננו מבקשים כסף והרווחה אלא בשביל שיהיה לנו זמן פנוי לעסוק בתורה. ולכן, כסף שלא יגרום לנו תוספת זמן, אלא אדרבה יעסיק אותנו בזה, איננו שווה אצלנו מאומה.

שמעתי מאחי הגאון רבי אלימלך שליט"א דהנה מבואר ברמב"ם בהלכות תשובה שכל הברכות הגשמיות שאנו קוראים בפרשה זו, מטרתם כדי שנהיה פנויים ושלווים מכל הטרדות לעבודת השי"ת, וא"כ אנו צריכים לצייר בעצמנו שאם נמצא לפתע מליון דולר ברחוב, מה נעשה, **האם נניח את חבילת השטרות על השולחן** ונאמר לבני ביתנו הנה פרנסתנו למשך כמה שנים ונרוץ לבית המדרש לשבת על התורה והעבודה בלא שום טירדת פרנסה, או שמא... נאמר אזלנפשינו: זהו 'בל תשחית', הרי ממליון דולר אפשר לעשות עשר מליון... נתחיל להתייעץ ולהתלבט היכן להשקיע הכסף ואיך נוציא ממנו רווחים נוספים וכו' וכו', והרי כל מטרת הברכה היא בשביל שלא נהיה טרודים, ואם היא גורמת לנו טירדה גדולה יותר – **אין פלא שאיננו מוצאים מליון דולר ברחוב...**

חינוך | כמו שחפצים התלמידים!...

אנו לומדים בדף שלנו שבתרי מסכתא אין סדר למשנה, ופירשו התוספות (ב"מ ב, א) דהיינו "לפי שרבי לא היה לומד כסדר אלא כמו שהיו חפצים התלמידים, אבל כשחברם על הסדר חברים וצריך בכל מסכתא טעם למה נשנית אחר שלפניה..."

הרי לנו שאע"פ שיש טעם הגיוני לסדר המסכתות זו אחר זו, מכל מקום רבי העדיף ללמוד שלא לפי הסדר אלא "כמו שהיו חפצים התלמידים".

יש כאן לקח גדול, איך מתנהגים עם תלמידים, **לא "להנחית החלטות" מלמעלה למטה**, אלא לשתף אותם בדיון "מה נלמד בזמן הבא", ולפי מה שהיו חפצים רוב התלמידים היתה נקבעת המסכת.

אולי היה כדאי להנהיג כך בתלמודי התורה ובישיבות הקדושות, שהתלמידים יבחרו איזו מסכת ילמדו בכל שנה

לשלם לו את ההוצאות, אם יש שבח כנגדם.

אנו היינו צועקים, איכא מסתברא! מדוע שאשלם לך? אין לי כסף לזה ולא רציתי לעשות כן, מדוע אני אשם שאתה החלטת ברוב עזותך לשפץ את הבית שלי כנגד דעתך? זאת הבעיה שלך שהוצאת הוצאות לדבר עבירה!...

אבל התורה מלמדת אותנו **שדעת בעלי בתים הפוכה מדעת התורה**: מכיון שסוף סוף השתבח הנכס והתייקר שוויו יש לשלם ליורד את ההוצאות שהשקיע בשבח זה, אם אינם גבוהים יותר מן השבח עצמו.

נידון | האם שכר העבודה בכלל "הוצאות"

רש"י כותב שבכלל ההוצאות גם שכר פעולתו כשכיר יום (אך לא כפי שסוכם עמו כשנתן בגדו לצבוע אדום). ויש אומרים שעל פעולת היורד אינו משלם, כיון שירד שלא מדעתו, וזה אינו נחשב כהוצאות שהוציא היורד.

לפי רש"י נמצא **דבר מעניין**: אדם מובטל שאין לו עבודה מפרנסת, יכול **"לארגן לעצמו"** משכורת כשכיר יום ע"י שירד לשדה חבירו וישביחה, ויקבל על זה החזר הוצאות ותשלום שכר הפעולה כשכיר יום.

[אמנם מסתבר שאם בעל השדה רואה אותו יורד אל שדהו ותובע אותו אל בית הדין הם יסלקו את הפולש לשדה חבירו שלא ברשות, שהרי הפולש בוודאי עובר על איסור גזילת קרקעות והשגת גבול, ובית הדין מצילים הנעשק מיד עושקו, אבל עכ"פ הוא יכול הוא 'לארגן לעצמו' שכר פועל].

הנידון הזה האם שכר פעולת האדם נחשבת "תשלום הוצאות" או "הרווחה ושכר", נוגע לסיטואציות רבות. יש יהודי שמתעסק בארגון צדקה ללא כוונת רווח, הוא נוטל מהקופה רק את החזר הוצאותיו, האם תשלום על השעות הרבות שהוא 'מבזבז' עבור הארגון נחשב כ"החזר הוצאות" או כ"נטילת שכר" מן הקופה.

תלמיד חכם אחד סיפר לי שהוא ממונה מטעם איזו צוותא עשיר על הנכסים שתרם הלה עבור הישיבה שבראשותו, אבל העשיר כתב תנאי בצוואה שאותו ממונה לא יטול לעצמו מאומה מן הקופה, אלא ינהל את ענייני השכרת הנכסים עבור הישיבה שלא על מנת לקבל פרס. והנה, הוא סיפר לי, הרבה פעמים יש עבודות עבור הנכסים שאני יכול לעשותם בעצמי, אלא שמכיון שאינני רוצה ליטול אפילו שכר בטלה, אני מזמין בעל מלאכה עבור זה בכסף מלא והלה נוטל את מלוא התשלום מן הקופה. והנה, אילו אני הייתי עושה זאת ומקבל שכר פועל כתשלום הוצאות היה זה רווח גדול לקופה, אבל כיון שאני חושש ליטול אפילו בשביל שכר בטתי כנגד צוואת המת, נמצא שאגודת הצדקה מפסידה יותר כסף... נמצא שהחומרה שלי מביאה אותי לידי הפסד כספי הישיבה. וצ"ע.

שנראה לו שהוא מלשון "מְסַכָּה יינה" כי היא מסוכה ובלולה מדינים שונים. ג' הרמ"ז הביא בשם מוסף הערוך שהוא מלשון שמועה כמו "הסכת ושמע". ד' בספר לקט הקמח כתב שהוא מלשון "מסך" שעושים לפני הפתח, שהתורה שבעל פה היא הפתח להיכנס אל התורה שבכתב. ה' עוד כתב הרמ"ז שתיבת "מסכת" עם אותיותיה עולה בגימטריא תקכ"ד כמניין פרקים המשניות שבששה סדרי משה. ו' בעל מעשה רוקח עצמו כתב שתיבת "מסכת" היא בגימטריא "מלכות דוד" מלא, שלימוד המשנה כנגד מידת מלכות.

על כל פנים מבואר בדברי ספר חסידים הנ"ל שכל "מסכת" היא "אריגה" אחת של הלכות ודינים המשוייכים זה לזה, ולכן מובן היטב שלא הסכים רבי ללמוד חלק מן המסכת לעצמו, שהרי ה"מסכתא" היא דבר אחד שלם, שנבנה בסדר מסוים ומכוון וכך יש ללמוד.

לשון הקודש | "נראה" או "נראה"

נחלקו רש"י ותוספות איך מפרשים את המשפט "הנראה שתעמוד עמי לערב", לדעת רש"י פירושו "האם אנחנו [אתה ואני] נראה שאתה תבוא לערב" לפי זה המילה "נראה" היא בבניין פעל, עתיד, מדבר, רבים. אבל לפי תוספות הכוונה "האם [הדבר] נראה בעיניך שתעמוד עמי לערב", לפי זה המילה "נראה" היא בבניין נפעל, הווה, נסתר, יחיד.

שיטת התוספות מחודשת מאד כי לא מצאנו בלשון המשנה והתלמוד משמעות של "נראה הדבר בעיני" [רק זכר לזה ב"רואה אני את דברי אדמו"ר, ראו 'טעימות' שבועות לח]. מטבע הלשון "נראה לי" "אין נראה" "נראה לבאר" "נראה ..." וכדומה, התחדש בלשון הראשונים ואינו נמצא בלשונות חז"ל. [בלי אחריות!...] אדרבה, אם תמצאו אתם מטבעות לשון אלו בחז"ל, אחזור בי בשמחה!]

נידון כעין זה מצאנו בפרשת מקץ ו'אִמָּר פְּרָעָה אֶל עֶבְרִי הַנִּמְצָא כָּזָה אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹקִים בּוֹ. מהו נמצא? אנו מבינים מילה זו בבניין נפעל, הווה, נסתר, יחיד. כלומר האם איש כזה "נמצא" = מצוי וקיים בארצנו. אבל רש"י שם מפרש (עפ"י אונקלוס) בבניין פעל, עתיד, מדבר, רבים "אם נלך ונבקשנו, הנמצא כמוהו?!" כלומר האם אנחנו, אתם ואני, נמצא כזה איש אם נחפשנו.

ואולי רש"י כאן לשיטתו בפירושו בחומש שפירש בכה"ג בבניין פעל, עתיד, מדבר, רבים.

התנצלות: סליחה ממי שחש מועקה מזכרונות **שיעורי דקדוק** בבית הספר שהעלה לו הקטע הזה. אל לנו לשכוח שאלו הם נידונים תורניים ממש, חלק מחלקי התורה הקדושה, ואולי הגיע העת (לאחר שוך סכנת המשכילים) לחדש את הלימוד העיוני בה כדרכה של תורה.

ושנה. התלמידים יתמלאו בתחושה מרוממת שסומכים עליהם ומשתפים אותם בהחלטות. אך בעיקר - **יוצר כאן חיבור למסכתא**, שהרי אם אנו התלמידים "נאבקנו" בשביל ללמוד מסכת זו, הרי עלינו "להצדיק את דעתנו" ולהוכיח שהיא באמת מסכת מהנה ומעניינת...

פנימיות | "מסכת" – יחידה שלימה שאינה ניתנת לפירוק

אמנם מאידך גיסא אנו לומדים שבתוך המסכת לא הסכים רבי ללמוד שלא לפי הסדר, אלא למדוה כחטיבה אחת מתחילתה לסופה.

רואים אנו ש"מסכת" היא דבר שלם, שאיננו "מתחלק" לפרקים נפרדים שאפשר לשנות אותם לסירוגים. [ויש לעיין אם הלומד את המסכת למפרע, מן הפרק האחרון עד הפרק הראשון.. נחשב שסיים המסכתא. שהרי אנו רואים שרבי הקפיד ללמוד כל מסכת מתחילתה לסופה ולא לסירוגין].

אחד מידידי נפשי שליט"א ציפה שנים ארוכות לזש"ק, הוא נכנס אל רבו **הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל** לבקש ברכתו. והנה, דרכו של רבי יעקב היתה לברר תחילה האם אין על בני הזוג איזו "קפידה", והוא החל 'לחקור' אותם: האם שילמתם דמי שדכנות לשדכן שלכם? האם אתם במריבה עם אחד השכנים? וכדומה.

לאחר שנשללו כל הדוגמאות, היישיר רבי יעקב מבטו אל תלמידו ואמר: **ושמא... יש איזו מסכת שמקפידה עליך?** "מה הכוונה מסכת מקפידה" תמה ידידי, "מסכת שהתחלת אותה ולא סיימת – המסכת עלולה להקפיד עליך שלא סיימת אותה!..." [למרבה הגאווה, ידידי השיב בשלילה, אין מסכת שהוא התחיל ולא סיים!... ובאמת זכו לברכת רבם זצ"ל ונפקדו בילדים מתוקים זרע בך ה'].

ואכן, במסכת סנהדרין למדנו שעמשא לא קרא לאנשי יהודה למלחמה בשבע בן ביכרי, כפי שציווה אותו דוד, מפני שראה **דפתיה להו במסכתא...** לכן רצה להניח להם עד שיסיימו את המסכת - לא מדובר בכמה שעות אלא לפחות כמה שבועות... הרי שזה היה מושרש אצל עמשה "מי שמתחיל ללמוד מסכת – אינו פוסק ממנה קודם שהשלימה".

לשון הקדש | מה פירוש המילה "מסכת"?

מה פירוש המילה "מסכת"? כתב בהקדמת ספר "מעשה רוקח" **ששה** פירושים: **א'** תיו"ט בשם ספר חסידים פירש שהוא מלשון אריגה, שבכל מסכתא הוא אורג כל הלכות ודינים השייכים לענין זה כמו אורג בגד. **ב'** התיו"ט עצמו כתב

כבר כל המבחינים בהצלחה, ואין לה אלא להתענג על נועם ה' במנוחה שה' רוצה בה.

לקח | "אני פותח בקבוקים בשבת" איך החלטת את זה?

בגמרא שלנו אנו לומדים על הכללים של פסיקת הלכה כשיש מחלוקת בין החכמים. אם אחד מהם גדול במניין ובחכמה – יש להכריע כמותו, ואם הם שקולים הרי בדאורייתא – הלך אחר המחמיר, בדרבנן – הלך אחר המיקל.

יש כאלו שסוברים בתמימות שהם יכולים "לבחור" כאוות נפשם בין שיטות הפוסקים השונות. "אני מעשן ביום טוב, כי אני 'הולך עם הרב פישר'..." "אני 'סובר' כמו רבי שלמה זלמן לגבי פתיחת בקבוקים בשבת..." "אני 'נוהג' כמו החזון איש בהלכות ייחוד..."

רגע, זה לא "חיים כבקשתך"... יש כללים איך מכריעים בין החכמים. אלא אם כן, אתה מקבל על עצמך את אחד החכמים לרבך, אבל אז, אל תשכח, יש לזה גם השלכות לחומרא. אינך יכול להקל כהחזון איש במגיס או בייחוד אבל להשתמש בחשמל בשבת... להקל כמו הרב עובדיה בקילוף גזר לאחר זמן בשבת, אבל לשכוח להחמיר כמוהו בדן בורר יותר מכדי אכילתו לעין יפה... וכן הלאה.

הדרך הטובה ביותר היא "עשה לך רב", שאותו אתם שואלים בכל הנושאים ההלכתיים והולכים על פיו, כך לא 'מסתבכים' בהכרעות סותרות...

עצה | איך לעמוד בשינוי? לפרסם אותו!

רבי יהודה אומר שאם עמי הארץ חזרו בהן ובאו להיות חברים, הרי זה תלוי, כל עוד הם שינו את דרכם במטמוניות ובסתור – אין לנו ערובה שלא יחזרו לסורם, אבל אם הם חזרו בהם בפרהסיא – הם יתביישו לחזור לסורם ולכן מקבלים אותם.

הרי לנו עצת התורה איך להחזיק מעמד בשינוי לטובה. למשל, **יהודי רוצה להתחיל ללמוד "דף היומי" בקביעות,** אבל כמה הרבה פעמים הוא התחיל והפסיק... **כדאי לו לפרסם לכולם שהוא מתחיל ללמוד דף היומי,** לידידיו וחבריו, הוריו ואחיו ואפילו לחמותו... כעת הוא לא ימצא אומץ להפסיק את קביעותו...

חינוך | חזרה למבחינים בשבת קודש?!

בגמרא מבואר שהלכה כרבי יהושע בן קרחה שמותר לדבר בענייני מסחרו אם אינו מוציא בפירוש בפיו אלא ברמז, כמו "הנראה שתעמוד עמי לערב". וכל שכן שמותר להרהר בעניינים הללו.

וכבר הוסיפו הפוסקים דכל זה דווקא אם אין ההרהור גורם לו צער או דאגה, אבל בלא"ה יש בזה משום ביטול "עונג שבת". וכן יש מצוה (גם אם אין כאן צער) שיהיה בעיניו כאילו כל מלאכתו עשויה ולא יהרהר בהם כלל. עיין טוש"ע ופוסקים סימן ש"ו.

לכן, **תמה אני שנוהגות המחנכות** היקרות בבתי ספר של "בית יעקב" להטיל על התלמידות **להתכונן למבחינים (במקצועות קודש) במשך השבת,** בנימוק שזהו "לימוד תורה" ואין בזה שום חשש... ולא ידעתי מי התיר להם להתעסק בעניינים הגורמים **תחושת עול ולחץ** בעיצומו של יום מנוחתנו.

ואני הקטן אמרתי לבנותי היקרות: **הנה יש לכן הזדמנות חביבה למסור "נפש" על שבת קודש ולא להתכונן למבחן בשבת,** אף אם תקבלנה מחמת זה ציון נמוך או נזיפה ועונש. ממש כמו שעשו זקניכם מדורי דורות שמסרו הרבה יותר מזה על שמירת השבת...

והנה, כתב הרמ"א (סימן רצ, ב) שהפועלים שאינם עוסקים בתורה כל ימי השבוע יעסקו בשבת בעיקר בתורה, ואילו התלמידי חכמים ימשיכו יותר בעונג אכילה ושתייה קצת שהרי הם מתענגים בלימודם כל ימות השבוע.

ויש לעיין מה בכך שמתענגים הם כל ימות השבוע וכי בגלל זה צריכים הם להסתפק בעונג קטן של אכילה ושתייה.

ונראה שהפירוש הוא כך: יסוד עונג שבת הוא בהרגשת "כל מלאכתך עשויה". והנה התלמיד חכם במשך כל השבוע מנדד שנתו מעניניו להבין את כוונת דברי הרשב"א הסתומים אצלו, מתוך טרדתו הוא לא יכול לילך לישון או לאכול בנחת, והנה נכנסת השבת והוא מרגיש "כל מלאכתך עשויה" וכאילו כבר מבין את דברי הרשב"א באר היטב, כעת יכול הוא ליפול לשינה עמוקה, מתוקה שנת העמל.

אבל הפועל במשך כל השבוע טורח בעבודתו כל היום, מתוך טרדתו הוא אינו יכול לשבת וללמוד כמו שצריך במתיקות וברציפות, והנה נכנסת השבת והוא מרגיש "כל מלאכתך עשויה" וכאילו כבר השלים עבודתו וקיבל משכורתו לכל החודש הקרוב, מעתה יכול הוא להתנפל על הגמרא וללמוד בחשק ובצימאון...

אם כן, תלמידה שבמשך כל השבוע יש עליה עול חזרות ומבחינים, מחויבת בשבת קודש להרגיש כאילו השלימה

חיזוק | בנים שובבים – ששבים שוב ושוב...

רבי יהושע בן קרחה לומר מהפסוק "שובו בנים שובבים" שמקבלים אותם בתשובה ואין חוששים שמא יחזרו לסורם. ופירש רש"י ד"שובבים" היינו מרדנים שפשעו בזדון ובפרהסיא ואעפ"כ מקבלים אותם.

וצריך להבין, הרי זה מתפרש רק לפי הלישנא בתרא שלרבי יהודה יש חילוק בין חטאו בפרהסיא לחטאו במטמוניות, אבל לפי הלישנא קמא שההבדל הוא בין מי שפירסם את תשובתו בפרהסיא לבין מי ששב בסתר שעלול יותר לחזור לסורו, איך נלמד מ"שובו בנים שובבים" שמועילה תשובתו. (ראה למעלה שהבאתי ביאור הרמב"ם בזה).

והנה, לדעת התוספות ורוב הראשונים הגמרא עוסקת כאן בעם הארץ שכבר חזר בתשובה ונעשה לחבר, ושוב נתפס שהוא קלקל מעשיו, וכעת רוצה שוב לחזור בתשובה, האם מקבלים אותו או שחוששים ששוב יחזור לדרכו הרעה. ולשיטתם צריך להבין היכן נרמז בפסוק "שובו בנים שובבים" שאין חוששים שמא יחזור לסורו, אם כבר בעבר שב בתשובה וחזר לסורו?

עוד צריך עיון דמשמע שאין לדבר סוף, אפילו אם יחטא וישוב אלף פעמים עדיין נקבל אותו לדעת ריב"ק, והרי בכה"ג מסתברא שיחזור לסורו גם הפעם, ומדוע מקבלים אותו.

ונראה ביאור כל זה עפ"י דברי תרגום יונתן בן עוזיאל על הפסוק "שובו בנים שובבים" תבוא בְּנֵי דְּמַתְחָסִין לְמִיתָב = שובו בנים שמתחזקים לשוב. וכע"ז תרגם בפרק לא הפסוק "הבת השובבה" "כְּנֶשֶׁתָּא דְּסִגְיָאין תִּיבְתָּהָ" הכנסיה שתשובותיה רבות. היא שבה וחוזרת ושובה, שוב ושוב ושוב. כמו אותו אחד שאמר: "קל להפסיק לעשן סיגריות, אני עושה זאת כל שבוע..." את שבה כל הזמן... בת השובבה!... אבל את לא מתייאשת, מתחזקת ושובה שוב פעם!..

לפי"ז מתיישב הכל, הפסוק כאן אומר בפירוש שאע"פ שיש חשש שיחזרו לסורם, אם מפני שלא נתפרסמה תשובתם ברבים, או לפי דעת התוספות מפני שכבר שבו וחזרו אפילו מאה פעמים, מכל מקום הקב"ה מצפה להם שלא יתייאשו וישובו שוב פעם בתשובה!..

מהדף ליומי | זמני תשובה משמשים ובאים

מה מאד נפלא שאנו לומדים דף זה בערב ראש חודש תמוז, שמרמז על זמני תשובה ממשמשים ובאים. ורבים מרגישים בליבם: **אוי, שוב פעם לחזור בתשובה?** מה הטעם בכל ה'תשובות' הללו, שוב ושוב ושוב... אני מרגיש איתן בן-אדם

מעשה | אם יחשבו שאני מודרני – אני עלול להיות כזה!...

לפי הלישנא בתרא אם הם חטאו בפרהסיא אין מקבלים אותם, מפרש רש"י "הואיל ופקרו כל כך שוב אין נותנין ליבן לשוב בתשובה שלימה". אם כולם יודעים שהוא רשע וחוטא – הוא מרגיש שהוא באמת באמת כזה, אין לו סיכוי לחזור בתשובה.

אם אדם חושב שחושבים עליו שהוא חוטא – זה משפיע עליו לחשוב כך על עצמו, ולהתייאש מלתקן דרכיו. אבל אם אדם חוטא חטאים חמורים בסתר – עדיין כולם חושבים שהוא צדיק, והוא רוצה להתאים את עצמו להגדרה הציבורית שלו.

והנה, הרמב"ם (תשובה ד, יד) ביאר דרשת ריב"ק "שובו בנים שובבים" שגם השב בסתר מקבלים אותו ש"אף על פי שעדיין שובב הוא, שהרי בסתר שב ולא בגלוי, מקבלין אותו בתשובה". וצריך להבין מדוע נחשב "שעדיין שובב הוא" מאחר שהוא באמת שב בתשובה, ומה בכך שהרבים אינם יודעים זאת. אנו לומדים כאן שמי שעדיין מפורסם כשובב, הרי אע"פ שכבר אין זה נכון, מכל מקום במידת מה עדיין "שובב הוא".

זקני רבי שמחה שלמה לוינ"צ ל"ספר לי סיפור ששמע מגיסו הגדול רבינו הגרי"ש אלישיב זצ"ל על הגאון רבי שמעון סופר זצ"ל בן החתם סופר, שלקחוהו מפרשבורג לכהן כרבה של קראקא.

פרשבורג היתה עיר מודרנית ומסודרת, וגם אנשיה ובתוכם אנשי הקהילה היהודית היו מאורגנים ומסודרים, והנה כשהגיע לקראקא וביקר לראשונה במוסדות היהודיים הצטער לראות איך המוסדות מוזנחים, החלונות שבורים, הכסאות רעועים, וכדומה. כאשר חזר לביתו, סיפר לאשתו באנחה על גודל העזובה..

הרבנית טענה שעליו בתוקף תפקידו כרב לדאוג שיחדשו את המבנים ויחליפו הרהיטים וכדומה, אבל רבי שמעון הסביר לה שהוא חושש שאם ינסה לתקן ולשנות את המצב הקיים יחשדוהו למודרני..

שאלה הרבנית – הלא אתה תקיף ואינך חושש מ'מה יאמרו הציבור'... השיב לה רבי שמעון – אכן, אינני חושש מכך שיחשדו שאני מודרני, אני חושש שאם יחשדו עלי שאני מודרני – אהפך באמת למודרני!..

הנה כי כן, אדם נוטה "להצדיק" את המבט של אחרים עליו. כמה עלינו להיזהר שלא לראות בזולת רק רוע ורשע, פן תהיה זו "נבואה המגשימה את עצמה".

החזו"א "האם אתה יודע מה המשמעות של 'חיים'? מה זה 'לחיות'? הלה שתק במבוכה, והחזו"א המשיך: **"אגיד לך מה זה 'לחיות' – לחיות פירושו לנסות ולטעות, ושוב לנסות ושוב לטעות, ושוב לנסות... זה נקרא לחיות!..."**

רבי אריה שכטר הגיע לבית רבינו החזון איש כמה שבועות לפני הסתלקותו. דלת הבית היתה נעולה ורבינו שכב על מיטה במרפסת ביתו. כשהבחין החזו"א באורח הציע לו לטפס דרך המרפסת ולהיכנס. הלה החל מיד לטפס, מעילו הסתבך בגדר התיל ונאלץ לרדת, עוד פעם טיפס ושוב הסתבך שריגי הבד במעקה וירד, כל הזמן הביט בו רבינו, עד שבשלב מסוים פתח ואמר בנעימות מיוחדת: **"צריך לזכור שכאלה הם חיינו של יהודי עלי אדמות, מטפסים ונופלים מטפסים ונופלים ועוד פעם מטפסים ונופלים ועוד פעם, ומי שרוצה באמת להגיע אל המטרה יגיע ויגיע."**

מעניין לדעת | מי המפסיד ב"קרב איגרוף"

אני רוצה לספר לך על "קרב איגרוף" שעורכים הגויים המגושמים. שני גברתנים עולים על הבמה, ומכים זה את זה באגרופי ברזל, מי המנצח? מי שהכה יותר חזק? מי ששבר יותר עצמות לחברו? מי שהפיל את חברו יותר פעמים על הקרקע? לא ולא! **המנצח הוא מי שלא התייאש מלהכות שוב ושוב ושוב!** הוא נפל וקם, נפל וקם! המנוצח, לעומתו, הוא זה שהחליט לא לקום יותר. זה שלא ראה טעם להכניס מכה נוספת. הוא נותר שוכב על רצפת הפודיום. השופט סופר עד עשר ומכריז על יריבו כמנצח.

היצר הרע מנסה לגרום לנו להפסיק להכות אותו בחזרה, כל שנה מחדש. הוא יודע שברגע שאנחנו נרים ידיים ונפסיק להשיב לו מלחמה בכל חודש אלול ותשרי מחדש, הוא יוכרז כמנצח!

המלחמה היא לא על הניצחון אלא על הניסיון... אם ניסית – ניצחת! מקסימום, מחר תנסה שוב!

זה מה שמלמד אותנו **רבי יהושע בן קרחה** בדף שלנו, גם אם הוא עלול 'ליפול' עוד פעם כי עוד לא שב בפרהסיא או כי יש לו 'עבר' של 'נפילות חוזרות ונשנות', זאת לא סיבה להפסיק לשוב עוד פעם. אנו "בנים שובבים" – **מתחזקים לשוב, שוב ושוב...**

התבוננות | מדוע בארץ ישראל יותר מצויה עבודה זרה?

הגמרא אומרת שהגויים שבארץ ישראל הם "אדוקין בעבודה זרה" לעומת הגויים שבחוץ לארץ שרק "מנהג אבותיהן

הפכפך ולא רציני, בן-אדם שלא מצליח אפילו פעם אחת להתמיד ברצינות בשינוי שהוא רוצה לעשות בחייו.

צריך לדעת שאתה לא הראשון שזועק את זה, כנסת ישראל כבר צועקת כך אלפי שנים, כפי שנאמר לנו ע"י ירמיהו הנביא (פרק לא, הפטרת יום שני של ר"ה, עפ"י פירוש המלבי"ם):

"שמעו שמעתי אפרים מתנווד, יסרתני ואווסר כעגל לא לימד – היסורים שאתה מייסר אותי, אינם מועילים אלא לייסרני, אבל אינני מצליח לחזור בתשובה באופן קבוע. כמו עגל שמכים אותו בשוט אבל הוא איננו מצליח להפנים באיזה כיוון עליו לצעוד. השיבני ואשובה כי אתה ה' אלקי – אתה יכול להשיב אותי אליך. אני לבד לא מסוגל. כי אחרי שובי ניהמתי – כל פעם אחרי שאני שב בתשובה, אני מתחרט, וחוזר לדרכי הרעה... ואחרי הוודעי ספקתי על ירך – אח"כ אתה שוב מייסרני, ואני שוב חוזר בתשובה ומצטער על עוונותי, אבל – בושתי וגם נכלמתי כי נשאתי חרפת נעורי – אני שוב נשאר לבסוף עם חרפת נעורי, חוזר לדרכי הישנה. אינני מצליח להתמיד בתשובה שלי. אגיד את האמת, אני כבר מתבייש לשוב עוד פעם. כל שנה אותו הסיפור. בושתי וגם נכלמתי."

ממש כמו שאתה, יקירי, טענת!...

והקב"ה משיב שם **עד מתי תתחמקין** – עד מתי תתבייש ממני, תסתרי מפני מרוב בושה (רש"י). **הבת השובבה** – הבת שתשובותיה רבות (תיב"ע). היא שבה וחוזרת ושבה, שוב ושוב ושוב.

כי ברא ה' חדשה בארץ נקבה תסובב גבר – אומר רש"י שזאת תשובה ל"בושתי וגם נכלמתי", כנסת ישראל מתביישת לנסות שוב ושוב, והקב"ה אומר לה אין לך מה להתבייש ככה **אני אוהב אותך**, זה החידוש הגדול שלי בארץ.

הנה לשון רש"י: "עד מתי תתחמקין – תסתרי ממני, **שאת בושה לשוב אלי מפני דרךך**, הנה חדשה נבראת בארץ שהנקבה תחזור אחר הזכר לבקשו שישאנה". בדרך כלל נקבה מתביישת לתבוע את הזכר, הכלה מחכה שהחתן יחזר אחריה, אבל הקב"ה רוצה שאנחנו נחפש אותו, נקום וניפול, נלך ונתעה, שוב ושוב ושוב...

כנסת ישראל היא "בת השובבה", מנסה לשוב שוב ושוב ושוב. ובסוף הקב"ה "בורא חדשה בארץ" ומחזיר אותה אליו, כמו שמתרגם יב"ע "הנה ברא ה' חדשה בארץ שעם ישראל ישובו לתורה".

מעשה | לחיות פירושו ליפול ולקום!

יהודי אחד הגיע לבית מרנא החזון איש, החזו"א התעניין בשלומו והלה השיב: "ברוך השם, חיים..." שאל אותו

לקח | תחושת "שייכות" לרבני העדה "שלך"

רב אחא טוען לאביו "גברא רבא – רבי יהושע בן קרחה – אתא מאתרין, וכל מילתא דאמר אמרי ליה נשתקע הדבר?!"

הם לא הכירו את התנא רבי יהושע בן קרחה שקדם להם במאות שנים, אבל הרגישו תחושת "אחריות": **הרי הוא "משלנו", גם הוא הגיע ממדי!...**

רואים אנו שיש מקום לתחושת ה"הזדהות" בין רבני ארץ הונגריה או חכמי ארץ מרוקו וכומה. מקומו של אדם אינו אקראי בעלמא, אם שלושתנו באנו מארץ מדי – משמע שיש לנו איזה שורש עבודה משותף לכולנו, ואם דחו את כל דבריו מההלכה זה "מקומם" גם את רב אחא...

ויש עוד להעמיק בזה.

בידיהם".

איך זה קורה? מדוע דוקא בארץ הקדושה מכל הארצות יש בה יותר עבודה זרה "מהודרת" בכל לב ולב?..

אנו לומדים כאן שככל שהמקום יותר קדוש, כך גם מאידך גיסא הסט"א מגביר את כוח הטומאה כנגדו. או בנוסח המקובלים: הקליפו' הטמאות מבקשות לשאוב חיות מן הקדושה ונדבקות בה.

לכן אפשר לראות **כל הר המוריה וסביבותיו מלאים בכנסיות מנזרים ומסגדים למיניהם וסוגיהם**, ואנו מתפללים מה לכם פה ומי לכם פה, איך דווקא אל המקום הקדוש ביותר נטפלים כל מיני טומאות אלילים. אבל הביאור הוא כנ"ל שבמקום המסוגל לקדושה גדולה כנגדו יש שם אחיזה של טומאה גדולה המאיימת להכשיל ולטמא.